

In memoriam: Ратко Јанев (1939-2019)

Ратко Јанев, академик Македонске академије наука и уметности, дугогодишњи руководилац научних пројеката и оснивач групе за теорију атомских судара у Институту за физику у Београду преминуо је 31. 12. 2019. године. Хронологија његове фасцинантне научне каријере сведочи да је био научник изузетне репутације и утицаја у светским размерама.

Рођен је месту Сандански, Бугарска, 1939. године. Основну школу је завршио у Богданцима, а гимназију у Скопљу. Дипломирао је 1963. године на Електротехничком факултету Универзитета у Београду, а магистрирао 1965. године на Природно-математичком факултету Универзитета у Београду.

Запослио се 1965. године у Институту за нуклеарне науке „Борис Кидрич“ у Винчи. Дисертацију је радио на Катедри за квантну механику Лењинградског државног универзитета 1966. године под руководством проф. Ју. Н. Демкова. Докторирао је 1968. године на Природно-математичком факултету Универзитета у Београду.

1972. године прелази на Институт за физику у Београду где успева да оформи и руководи групом за теорију атомских судара. Започео је педагошки рад као професор на последипломским студијама Физичког факултета у Београду и интензиван менторски рад који је резултирао са руковођењем 12 магистарских теза и 9 докторских дисертација.

Тематике којима се бавио су: динамика сударних процеса атомских честица (фотона, јона, електрона, атома, молекула), сударни процеси атомских честица са чврстим површинама, атомски сударни, радијациони и транспортни процеси у лабораторијској, астрофизичкој и термонуклеарној плазми. У овом периоду је развио интензивну међународну сарадњу и боравио као гостујући професор-истраживач на Париској опсерваторији у Медону (1974-75), Универзитету Колорада (JILA), САД, (1981-82), Ројал Халовеј Колеџу, Егхам, Енглеска (1984) у Универзитету у Дараму, Енглеска (1985).

Добитник је годишње награде Института за физику, Београд, за 1977. и 1986. годину и награде *Homage: Université Libre de Bruxelles* (1978).

1987. године каријеру наставља у Међународној агенцији за атомску енергију у Бечу. Руководио је одсеком за формирање база података неопходних за реализацију контролисане термонуклеарне фузије. Формирао је серију „Координираних истраживачких пројеката“ у којима су учествовали научници из свих светских центара који су се бавили нуклеарном фузијом. Ови пројекти су имали јасно формулисане циљеве који су допринели разрешавању виседеценијских изазова везаних за реализацију контролисане нуклеарне фузије. Они су значајно допринели реализацији коначног експерименталног пројекта ИТЕР на југу Француске где се, уз учешће 35 нација, очекује демонстрација добитка снаге од 500 MW.

1999. године одлази у пензију, али наставља интензиван рад под афилијацијом Македонске академије наука и уметности где је изабран за редовног члана 2000.

године. Ангажован је у Националном институту за фузиону науку, Токио, Јапан (1999-2000) и у Истраживачком центру Јулих, Немачка (2000-2002). Најпрестижнију немачку награду Alexander von Humboldt Research Award добија 2004. године. Следи интензивна сарадња са кинеским научницима. У периоду 2005-2012 сваке године пар месеци проводи на Институту за примењену физику и компјутерску математику у Пекингу. Наставља научни рад до последњих момената. Само у 2019. години је коаутор на 10 радова. А биће их публикованих и у 2020. години.

Од осталих значајних активности био је у Европском физичком друштву члан Саветодавног одбор за електронске и атомске судара у периоду (1993 – 1997), члан комитета 10 међународних научних скупова у периоду (1997-2008) и рецензент у часописима: Physical Review A, Journal of Physics B: Atomic, Molecular and Optical Physics, European Physics Journal D, Physica Scripta, Physics of Plasmas и Plasma Physics and Controlled Fusion.

Публиковао је 7 монографија, 13 поглавља у књигама, 27 ревијалних чланака и 36 уводних предавања на међународним конференцијама и научним скуповима. На порталу Google Scholar може се наћи списак 606 радова на којима је коаутор и који су цитирани 9463 пута са Х-индексом 46.

Таско Грозданов